

Pregledni članak/

Review paper

Prihvaćeno: 26.1.2016.

Marijana Vrdoljak, mag. paed., mag educ. hrv. jez. i knjiž.

Osnovna škola Ravne njive, Split

STAVOVI UČENIKA I UČITELJA PREMA UVOĐENJU DRUŠTVENE MREŽE EDMODO U NASTAVU

Sažetak: *Digitalna kultura nametnula je učiteljima potrebu osuvremenjivanja nastave i približavanja nastavnih sadržaja učenicima dvadeset i prvog stoljeća. Učenici su korisnici društvenih mreža putem kojih međusobno surađuju i komuniciraju. Društvene mreže postaju sve zastupljenije, zbog čega je važno razmišljati o njihovim pozitivnim stranama i mogućoj koristi za nastavni proces. Jedna od društvenih mreža primjerenih učiteljima i učenicima, a namijenjenih isključivo učenju je Edmodo. U ovome radu prikazat će se oblikovanje i primjena oblikovanih nastavnih sadržaja iz hrvatskog jezika u Edmodu za učenike petog i sedmog razreda osnovne škole. Cilj istraživanja bio je ispitati imaju li učenici i učitelji pozitivno mišljenje prema uvođenju društvene mreže Edmodo u nastavu. Analizom rezultata zaključeno je kako 89,6% ispitanih učenika i 57,1% ispitanih učitelja ima pozitivno mišljenje prema uvođenju društvene mreže Edmodo u nastavu.*

Ključne riječi: *Edmodo, društvena mreža, hrvatski jezik, oblikovanje nastavnih sadržaja*

1. Uvod

Danas učitelji moraju težiti pozitivnim stavovima prema uvođenju društvenih mreža u nastavni proces i svoje poučavanje približiti učenicima dvadeset i prvog stoljeća. Za takve učenike može se reći da pripadaju digitalnoj kulturi jer su odrastali u visoko poticajnom i interaktivnom digitalnom okruženju zbog čega djeluju i razmišljaju drugačije od starijih generacija (Prensky, 2001). Učenici su korisnici društvenih mreža putem kojih međusobno surađuju i komuniciraju, ali istovremeno se odvajaju od ostalih dobrih skupina, pa tako i od učitelja i roditelja (Popović, 2012). Učenici su svjesni negativnih strana društvenih mreža jer o njima stalno slušaju, ali ipak nastavljaju s njihovom uporabom. Društvene mreže ne mogu zabraniti, odnosno učiteljima i roditeljima je jako teško imati potpun nadzor nad dječjim aktivnostima na mreži, i zato je vrijeme da se počne razmišljati o pozitivnim stranama i mogućoj koristi za nastavni proces koju bismo mogli imati od društvenih mreža. S tim u vezi, objašnjava se kompleksna slika učenja, koja se ubrzano mijenja u digitalnom društvu u kojem se učenje odvija kroz veze unutar mreže. Ovakav proces promovira teorija digitalnog učenja - konektivizam. Konektivizam stavlja naglasak na povezivanje informacija i na društvene veze koje omogućuju učenicima da proširuju svoje znanje (Siemens, 2014). Jedna od društvenih mreža namijenjenih isključivo učenju je Edmodo. Ova društvena mreža kao "learning network" (Yefim, Hershey, 2013) postoji od 2008. godine i povezuje nastavnike širom svijeta. Prikaz profila, koji se formira na mreži i način uporabe su gotovo identični kao u starijoj verziji Facebooka. Upravo to je jedan od razloga zašto je ovo relativno jednostavan alat za učitelje, a posebno i za učenike kod kojih spomenuta sličnost izaziva dojam zabave i rasonode, a ne učenja. Zbog toga većina učenika pri prvom pogledu na Edmodo kaže kako je to „Facebook za učenje“ (Mallia, 2014). Slijedom navedenoga, ovaj rad ispituje stavove učenika i učitelja Osnovne škole Ravne njive prema uvođenju društvene mreže Edmodo u nastavu.

2. Metodologija istraživanja

Svaki odgojno-obrazovni proces u školi, premda mu je dijete u središtu, u najvećoj mjeri ovisi o učitelju i njegovim kompetencijama. Upravo iz tog razloga važno da učitelji budu ukorak s tehnologijom te da prilagođavaju nastavne metode učenicima kako bi ih što više zainteresirali za nastavu. Budući da je u posljednjih nekoliko godina među djecom i mladima vrlo raširena uporaba društvenih mreža, **problem istraživanja** ovoga rada je ispitati stavove učenika i učitelja prema uvođenju društvene mreže Edmodo u nastavu. Istraživački

problem motiviran je iz nekoliko razloga.

Prvo, kao što Bognar i Matijević navode u svojoj Didaktici (1993), nastavna tehnologija obuhvaća sredstva i postupke koji se temelje na rezultatima do kojih je došla suvremena znanost, a primjenjuje se u nastavi radi povećanja njezine učinkovitosti. U nastavnu tehnologiju svakako spadaju i računala, internet i ostala tehnička dostignuća, pa tako i društvene mreže koje, ako se upotrijebe na pravi način, mogu biti korisne i uvelike povećati kvalitetu i učinkovitost nastavnog procesa.

Drugo, kako tvrdi Marc Prensky (2001), naši učenici koji spadaju u generaciju digitalnih urođenika navikli su ubrzano primati informacije. Vole paralelno obrađivati sadržaje i raditi nekoliko poslova istovremeno te im je draže kada slike prethode tekstu, nego obratno. Skloniji su nasumičnom pristupu i najbolje rade u internetskom okruženju. Uživaju u trenutnim zadovoljstvima i čestim nagradama, a često možemo primijetiti i kako su skloniji igrama nego „ozbiljnom“ radu. Sve ove navike nisu baš u skladu s tradicionalnom nastavom te bi zbog toga bilo dobro kad bi učitelji nastavu osvježili društvenom mrežom koja je učenicima bliska i omogućuje im da sadržaje usvajaju i na njima zanimljiv način.

Treće, u Bloomovoj digitalnoj taksonomiji društvena mreža Edmodo nalazi se na petoj razini, odnosno razini procjene zbog toga što ovu društvenu mrežu odlikuju suradnja, umrežavanje, komentiranje, reflektiranje i postavljanje postova, što potiče razvoj kritičkog mišljenja kod učenika i povećava kvalitetu nastave.

Na osnovi svega navedenoga, spoznajni **cilj istraživanja** je utvrditi imaju li učenici i učitelji pozitivne stavove prema uvođenju društvene mreže Edmodo u nastavu u svrhu poboljšanja nastavnog procesa. **Pragmatični** je cilj istraživanja na temelju dobivenih rezultata ponuditi pedagoške implikacije rezultata istraživanja i argumente za uvođenje društvene mreže Edmodo u nastavu te novih tehnologija općenito, što bi nastavni proces podiglo na višu razinu te bi u konačnici poboljšalo kvalitetu cjelokupnog odgojno-obrazovnog rada škole. **Zadatci** ovoga istraživanja su upoznavanje učenika s društvenom mrežom Edmodo, rad učenika u Edmodu, provedba ankete među učenicima, upoznavanje učitelja s društvenom mrežom Edmodo i radom učenika te provedba ankete među učiteljima.

Istraživanje je provedeno na uzorku od ukupno 48 učenika i 29 učitelja Osnovne škole Ravne njive. Od 48 učenika, njih 22 pohađa 5. razred, dok 26 učenika pohađa 7. razred. Među 29 ispitanih učitelja nalaze se učitelji razredne i predmetne nastave, koji se razlikuju prema godinama života i godinama radnog iskustva. (Tablica 1)

Tablica 1.

Struktura ispitanih učitelja s obzirom na godine staža

Učitelji- godine staža		
0-5	5	17,2 %
5-10	6	20,7 %
10-20	7	24,1 %
više od 20	11	37,9 %

Istraživanje je provedeno u listopadu, studenom i prosincu 2013. godine u Osnovnoj školi Ravne njive u Splitu. Primjeni učeničkih upitnika prethodilo je upoznavanje učenika s društvenom mrežom Edmodo te dvotjedni rad u Edmodu kod kuće u kojem su rješavali zadatke iz nastavnog predmeta Hrvatski jezik. Učenici petog razreda uvježbavali su nastavne sadržaje iz promjenjivih i nepromjenjivih riječi, a učenici sedmog razreda sadržaje iz upitnih i odnosnih zamjenica. Učenicima je pri prvom upoznavanju s načinom rada naglašeno kako će za taj rad biti nagrađivani samo unutar Edmodova sustava nagrađivanja (bedževi i komentari), odnosno da neće dobiti ocjenu u dnevnik te da je njihovo sudjelovanje dobrovoljno. Nakon dva tjedna rada učenici su anketirani.

Nakon provedenih anketa s učenicima društvena mreža Edmodo, tijek učeničkog rada i prvi rezultati istraživanja stavova učenika o Edmodu predstavljani su učiteljima na sjednici Učiteljskog vijeća u prosincu 2013. godine. Nakon predstavljanja i upoznavanja učitelja s Edmodom provedeno je anketiranje učitelja.

Za potrebe ovoga rada izrađena su dva upitnika, jedan za učenike i jedan za nastavnike. Upitnik za učenike sastojao se od tri dijela. U prvom dijelu su se nalazila pitanja o općim podacima o sudionicima istraživanja (spol, razred koji pohađaju i posjeduju li profil na nekoj društvenoj mreži). U drugom dijelu upitnika ponuđene su tvrdnje koje se odnose na uvođenje tehnologije i društvenih mreža u nastavu pri čemu su sudionici/-ice na skali (samo)procjene Likertova tipa trebali procijeniti koliko se s njima slažu (1- uopće ne, 2- donekle ne, 3- niti ne niti da, 4- donekle da, 5 – u potpunosti da). Treći dio upitnika sastojao se od tvrdnji koje se odnose na stavove sudionika o društvenoj mreži Edmodo te o uvođenju iste u nastavu za koje su sudionici također na skali procjene Likertova tipa trebali procijeniti stupanj svog slaganja s ponuđenim tvrdnjama. U trećem su se dijelu upitnika nalazila i dva pitanja o razlozima zbog kojih se učenicima Edmodo sviđa, odnosno ne sviđa.

Upitnik za učitelje također se sastojao od tri dijela. U prvom dijelu su se nalazila pitanja o općim podacima o sudionicima istraživanja (spol, godine radnog staža i posjeduju li profil na nekoj društvenoj mreži). U drugom dijelu upitnika ponuđene su tvrdnje koje se odnose na uvođenje tehnologije i društvenih mreža u nastavu pri čemu su sudionici/-ice na skali (samo)procjene Likertova tipa trebali procijeniti koliko se s njima slažu. Treći dio upitnika sastojao se od tvrdnji koje se odnose na stavove sudionika o društvenoj mreži Edmodo te o uvođenju iste u nastavu za koje su sudionici također na skali procjene Likertova tipa trebali procijeniti stupanj svog slaganja. U trećem su se dijelu upitnika nalazila i tri pitanja u kojima su učitelji izrazili svoje stavove o korištenju Edmoda u nastavi te o razlozima zbog kojih im se Edmodo sviđa, odnosno ne sviđa.

4. Rezultati i rasprava

Prvi dio analiziranih odgovora odnosio se na procjenu potrebe i učestalosti korištenja nastavne tehnologije kod učenika i učitelja. Analiza njihovih odgovora pokazala je nisku procjenu učestalosti korištenja nastavne tehnologije od strane učenika i učitelja. Zamjećuje se i kako učenici više od učitelja smatraju da učitelji koriste nastavnu tehnologiju (27,1% učenika), što se jednostavno može objasniti činjenicom da ispitanim učenicima nastavu drže i učitelji koji nisu ispitani, a koji možda više i češće koriste nastavnu tehnologiju. Ipak, rezultat procjene jedne i druge grupe ispitanika je porazan, odnosno manje od 30% učenika i učitelja smatra kako je nastavna tehnologija dovoljno prisutna u nastavi. Jednak zaključak i obrazloženje može se donijeti i kod procjene učestalosti korištenja društvenih mreža u nastavi. Ipak, značajna razlika u odgovorima može se primijetiti kod tvrdnje da bi nastava bila zanimljivija, odnosno kvalitetnija kada bi učitelji i učenici mogli komunicirati putem društvene mreže. Naime, čak 68,8% učenika s tom se tvrdnjom slaže, dok se samo 3,4% ispitanih učitelja, odnosno samo jedan ispitanik učitelj, slaže sa spomenutom tvrdnjom. (Tablica 2)

Tablica 2.

Procjena potrebe i učestalosti korištenja nastavne tehnologije kod učenika i učitelja

UČENICI (N=48)			UČITELJI (N=29)		
	N	%		N	%
Učitelji koriste tehnologiju u nastavi.	13	27,1%	Koristim tehnologiju u nastavi.	7	24,1%
Učitelji koriste društvene mreže u nastavi.	7	14,6%	Koristim društvene mreže u nastavi.	0	0%
Nastava bi bila zanimljivija kada bih mogao/la s učiteljima komunicirati i putem društvene mreže.	33	68,8%	Nastava bi bila kvalitetnija kada bih mogao/la s učenicima komunicirati i putem društvene mreže.	1	3,4%

Nadalje, analizom učeničkih i učiteljskih odgovora vezanih za tvrdnje o društvenoj mreži Edmodo, primjećuje se značajna razlika u rezultatima. Naime, na tvrdnje o pozitivnim stranama Edmoda učenici su u visokom postotku odgovorili da se u potpunosti slažu, dok su učitelji u ovom dijelu upitnika imali jako malo takvih odgovora. Tako samo 17,2% učitelja smatra kako Edmodo pruža mogućnost suradničkog učenja, dok samo 10,3% njih smatra kako kviz u Edmodu uistinu ispituje učeničko znanje. Ovaj posljednji rezultat je uistinu porazan kada se uzme u obzir da su zadaci koje su učenici rješavali u kvizovima preuzeti iz njihovih udžbenika i radnih bilježnica, što znači da su učitelji skeptični prema kvizu samo zato što se ne rješava olovkom nego klikom miša. S druge strane, čak 79,2% učenika smatra kako kviz uistinu ispituje njihovo znanje te su više puta tijekom dvotjednog rada izražavali oduševljenje takvim načinom rješavanja zadataka koji ih podsjeća na igru i olakšava teške nastavne sadržaje. (Tablica 3)

Tablica 3.

Učenički i učiteljski odgovori vezani za tvrdnje o društvenoj mreži Edmodo

UČENICI (N=48)			UČITELJI (N=29)		
	N	%		N	%
Povratna informacija u Edmodu je kvalitetna.	32	66,7%	Povratna informacija u Edmodu je kvalitetna.	7	24,1%
Kviz u Edmodu ispituje učeničko znanje.	38	79,2%	Kviz u Edmodu ispituje učenikovo znanje.	3	10,3%
Edmodo pruža mogućnost suradničkog učenja.	34	70,8%	Edmodo pruža mogućnost suradničkog učenja.	5	17,2%

Edmodo je prilagođen uzrastu učenika osnovne škole.	31	64,6%	Edmodo je prilagođen uzrastu učenika osnovne škole.	8	27,6%
---	----	-------	---	---	-------

Naposljetku, učenici su pitani bi li voljeli da njihovi nastavnici koriste Edmodo u nastavi, a učitelji su pitani bi li voljeli koristiti Edmodo u nastavi. Analiza odgovora pokazuje znatnu razliku u odgovorima učenika i učitelja. Čak 89,6% učenika bi voljelo kad bi njihovi učitelji koristili društvenu mrežu Edmodo u nastavi, dok bi 51,7% učitelja voljelo koristiti Edmodo u nastavi. (Tablica 4)

Tablica 4.

Stavovi učenika i učitelja prema uvođenju društvene mreže Edmodo u nastavu

Volio/voljela bih koristiti Edmodo u nastavi.	
	%
Učenici	89,6%
Učitelji	51,7%

Na samom kraju ankete učenici i učitelji su imali dva pitanja na koja su morali opisno odgovoriti i objasniti zašto im se Edmodo sviđa, odnosno ne sviđa (učenici), te zašto bi, odnosno ne bi koristili Edmodo (učitelji). Učenici su, očekivano, rekli kako im se najviše svidio kviz, a tijekom dvotjednog rada u Edmodu često su znali tražiti dodatne kvizove te su ih doživljavali kao zabavnu igru u kojoj nešto uče. Općenito je velik broj učenika zaključio kako im Edmodo pruža mogućnost učenja na zabavan način. Nadalje, učenicima se u Edmodu svidjela mogućnost stalne komunikacije s prijateljima, mogućnost zajedničkog učenja i postavljanja pitanja učitelju ako nešto ne razumiju. Također, učenicima se svidio i način nagrađivanja u Edmodu, odnosno bedževi koji se dodjeljuju kao nagrada za dobro obavljen zadatak ili kao poticaj za daljnji rad. Budući da je Edmodovo sučelje dosta slično Facebookovom, neki su učenici rekli i kako im se sviđa ovaj način učenja jer jednostavno vole društvene mreže te učenje putem interneta, a zbog sličnosti s Facebookom snalaženje na mreži je jednostavno. Učenicima se svidio i „virtualni ruksak“, odnosno „torba“ u koju mogu pohranjivati sve korisne dokumente, slike i slično. Zanimljiv je podatak da je dio učenika rekao kako im se sviđa što postoji nadzor komentara u grupi jer se tako osjećaju sigurno i zaštićeno na mreži, dok je dio učenika upravo nadzor komentara naveo kao nešto što im se ne sviđa. Neki su učenici naveli i kako im se ne sviđa što nema privatnih poruka i igara kao na Facebooku, što samo pokazuje da Edmodo uspoređuju s Facebookom zbog sličnog izgleda, iako su to zapravo dvije potpuno različite

društvene mreže. Vidljivo je kako učenici pronalaze puno više odlika Edmoda koje im se sviđaju. (Tablica 5)

Tablica 5.

Najčešći odgovori učenika na pitanja zašto im se Edmodo sviđa, odnosno ne sviđa

Pozitivne strane Edmoda	Negativne strane Edmoda
kvizovi*	nema privatnih poruka
mogućnost komunikacije	nadzor komentara i dopisivanja
bedževi	nema igara
zabavni način učenja	
zajedničko učenje	
nadzor komentara (sigurnost)	
u svakom trenutku mogu pitati što me zanima	
volim učiti pomoću računala	
jednostavno je i zanimljivo	
ruksak (virtualna torba)	
volim društvene mreže	

Učitelji su također morali odgovoriti na pitanje zašto bi, odnosno zašto ne bi koristili Edmodo u nastavi. Nekolicina učitelja navela je neke pozitivne strane Edmoda, kao njegovu suvremenost, bliskost djeci, bolju komunikaciju, mogućnosti zabavnog i suradničkog učenja te osvježanje tradicionalne nastave. Ipak, velik broj učitelja, više od 50%, pa čak i oni koji su rekli da bi voljeli koristiti Edmodo, napisali su kako smatraju da oduzima puno vremena. Budući da su to naveli kao negativnu odliku ove društvene mreže, možemo zaključiti kako nisu spremni izdvajati vrijeme za ovaj način rada. Također su naveli i kako ne bi koristili Edmodo jer je nepoznat i neprovjeren. Neki učitelji nisu pobornici društvenih mreža pa zbog toga ne bi željeli koristiti Edmodo, a neki smatraju kako su djeca ionako previše ispred računala te da bi korištenjem Edmoda samo produbili svoju ovisnost. Odgovori u prethodna dva dijela upitnika te opisni odgovori učitelja u trećem dijelu iz kojih se iščitavaju strah od nepoznatog i nerado trošenje vremena na osvježavanje nastave upućuju na negativan stav nastavnika prema uvođenju društvene mreže Edmodo u nastavu. (Tablica 6)

Tablica 6.

Najčešći odgovori učitelja na pitanja zašto bi, odnosno zašto ne bi koristili Edmodo u nastavi

Pozitivne strane Edmoda	Negativne strane Edmoda
zanimljiv je i suvremen	oduzima puno vremena*
zabavni način učenja	nepoznat i neprovjeren
suradničko učenje	nisam pobornik društvenih mreža
mogao bi dobro upotpuniti tradicionalnu nastavu	djeca su ionako ovisna o računalima
bolja komunikacija s učenicima	umara me boravak pred računalom
djeci blizak	

5. Zaključak

Rezultati ovog istraživanja još jednom upućuju na problem u hrvatskom školstvu današnjice - velik raskorak u korištenju tehnologije između učenika i učitelja. Konkretno, u slučaju korištenja društvene mreže Edmodo kod učenika su primijećene brojne pozitivne strane takvog načina rada. Naime, učenici petog i sedmog razreda Osnovne škole Ravne njive potpuno su dobrovoljno dva tjedna učili sadržaje iz Hrvatskog jezika radeći od kuće, svjesni da neće dobiti nikakvu nagradu za to, što znači da su imali jaku unutarnju motivaciju za rad. Često su komentirali kako uopće nemaju dojam da rješavaju teške zadatke koji su im na satu nekada znali biti dosadni jer su ti isti zadaci uobličeni u kviz stvarali dojam igre te nečeg novog i zanimljivoga. Također, neki su učenici na svoje mobitele preuzeli aplikaciju Edmodo te su putem mobitela rješavali zadatke, pisali sastavke i ostavljali poruke u grupi. Naravno, istina je da učenici provode dosta vremena pred računalom, što ne mora uvijek biti pozitivno, ali upravo je zato važno da ih odrasli usmjeravaju ka kvalitetnom provođenju vremena za računalom.

S druge strane, učitelji su svojim odgovorima u upitniku pokazali drugačije stavove prema društvenim mrežama od ispitanih učenika. Kako i sami u upitniku priznaju, mnogi od njih nemaju pozitivan stav prema inovacijama, pa tako i prema korištenju društvenih mreža u nastavi te smatraju kako nisu dovoljno kompetentni za upotrebu istih. Neki od ispitanih učitelja priznaju i da jednostavno na žele trošiti vrijeme na uvođenje inovacija te smatraju da to nije potrebno. Ipak, otprilike pola ispitanih učitelja spremno je za pokušaj uvođenja društvene mreže u nastavu, što je dobar prvi korak prema osuvremenjivanju nastave.

Na kraju ovih razmatranja treba napomenuti još nekoliko važnih primjedbi. Premda su učenici današnjice čitavo vrijeme izloženi društvenim mrežama i najradije bi čitav nastavni proces „prebacili“ u prostranstva interneta, ipak je važno voditi računa o tome da društvene mreže i ostala nastavna tehnologija budu samo nadopune nastavi i osvježanje koje se uvodi kako bi se učenike zainteresiralo za nastavne sadržaje. Osim što učenici pisanjem olovkom po papiru razvijaju grafomotoriku, u školi se i socijaliziraju i usvajaju sve vrednote koje se provlače kroz skriveni kurikulum. Upravo zato društvena mreža nikako ne može zamijeniti živu riječ učitelja niti pravi kontakt s vršnjacima i stoga je važno da ostane samo pomoćno sredstvo u nastavi.

LITERATURA

1. ABognar, L., Matijević, M. (1993). Didaktika. Zagreb: Školska knjiga.
2. Mallia G. (2014). The social classroom: integrating social network use in education. Hershey, Pennsylvania: IGI Global.
3. Popović, I. (2012). Problemi međugeneracijske komunikacije zbog utjecaja društvenih mreža, *Informatologia*, 45 (4): 333- 341.
4. Prensky, M. (2001). Digital Natives, Digital Immigrants, *On the Horizon*, 9 (5): 1- 6.
5. Siemens, G. Connectivism. [citirano, 23.5.2014], Dostupno na <http://www.connectivism.ca/> www.edmodo.hr
6. Yefim K., Hershey, P. (2013). Learning management systems and instructional design : best practices in online education. Hershey, Pennsylvania: IGI Global.

STUDENT'S AND TEACHER'S VIEWS TOWARDS INTRODUCING SOCIAL NETWORK EDMODO TO TEACHING PROCESS

Abstract: *Digital culture has imposed the need of modernization of teaching process and bringing closer teaching content to twenty-first century students. Students are users of social networks through which they cooperate and communicate. Social networks are becoming more frequent, which is why it is important to think about their successes and possible benefits for the teaching process. One of the social networks that's appropriate for both teachers and students, and is dedicated exclusively to learning, is Edmodo. This paper will outline the design and implementation of educational content in Croatian language in Edmodo for pupils of the fifth and seventh grade. The aim of this study was to examine whether students and teachers have a positive opinion towards the introduction of the social network Edmodo in classes. The analysis of results concluded that 89, 6% of students and 57.1% of teachers surveyed have a positive view towards introducing a social network Edmodo in classes.*

Keywords: *Edmodo, a social network, Croatian language, educational content design*